

Stichting
Achter de Regenboog

Verliesverwerking met
kinderen en jongeren

Jaarverslag 2011

Stichting Achter de Regenboog

KvK 41.18.62.89
Giro 55.57.536

www.achterderegenboog.nl
info@achterderegenboog.nl

Informatie en Advieslijn
0900 233 4141

Historie

Stichting Achter de Regenboog is geïnspireerd door ervaringen in Engelse Hospices. Zorgverleners zagen dat kinderen en jongeren grote behoefte hebben aan steun en aandacht bij hun rouwverwerking. Deze inzichten leidden tot het opzetten van vormen van groepsbegeleiding voor kinderen met verlieservaringen.

Karaleela Oderkerk besloot naar aanleiding van contacten met deze Engelse Hospices ook in Nederland met professioneel begeleide activiteiten te beginnen. Activiteiten waarin aan kinderen en jongeren de ruimte wordt geboden om over hun ervaringen te praten. In het voorjaar van 1993 ging in de regio Utrecht de eerste 'verliesverwerkingsgroep voor kinderen' van start.

Hoewel in het begin weinig bekendheid aan de activiteiten werd gegeven, was al na een half jaar duidelijk dat er een eigen organisatie nodig was om op een professionele manier aan de snelgroeivende vraag om hulp tegemoet te kunnen komen. Om die reden werd in augustus 1993 Stichting Achter de Regenboog opgericht.

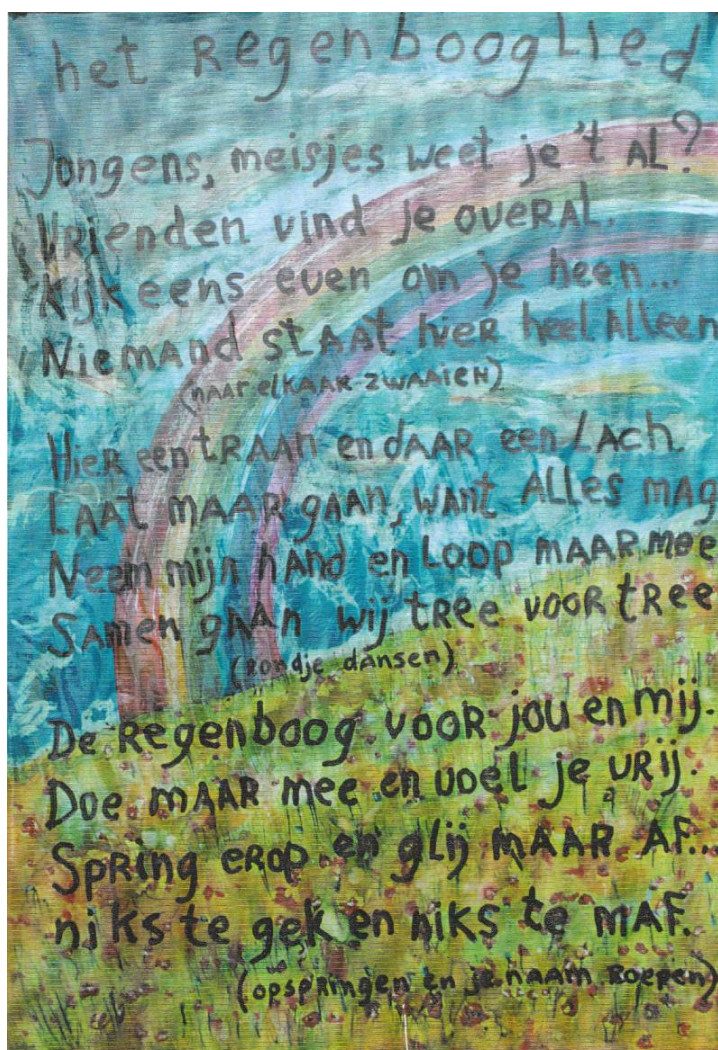
De stichting heeft zich verder ontwikkeld dankzij de inspiratie en de inzet van Karaleela Oderkerk (tot 1997) en de ondersteuning van vele vrijwilligers en therapeuten. Bij de oprichting in 1993 werkten er een tiental vrijwilligers voor de stichting. Vijf jaar later waren dat er rond de vijftig. Weer vijf jaar later waren dat er rond de zeventig. Momenteel werken er zo'n honderd vrijwilligers bij Achter de Regenboog.

De organisatorische opbouw van Stichting Achter de Regenboog is in beweging vanuit de noodzaak een zo efficiënt mogelijke structuur te vormen om de doelen te verwezenlijken. Stichting Achter de Regenboog ontwikkelt zich tot een landelijke professionele vrijwilligersorganisatie.

De kernactiviteiten van Stichting Achter de Regenboog worden op vrijwillige basis uitgevoerd. De landelijke bekendheid van Achter de Regenboog en het beroep dat op de stichting wordt gedaan, neemt na een dip in de afgelopen jaren weer toe.

Inhoudsopgave

I.	Woord vooraf.....	1
II.	Beleidsvisie.....	2
A.	Missie	2
B.	Doelstellingen.....	2
C.	Doelgroepen.....	2
D.	Activiteiten.....	3
III.	Organisatie.....	4
A.	Bestuur	4
B.	Fondsenwervingscommissie	4
C.	Vrijwilligers	5
D.	Artsen	5
E.	Regio's	6
F.	Samenwerking	6
G.	CBF-certificaat voor kleine goede doelen en ANBI	6
IV.	Jaarrekening 2011	7
V.	Plannen voor 2012	9
VI.	Activiteiten en producten in 2011	10
A.	Informatie en advieslijn	10
B.	Website en forum	12
C.	Kinder- en gezinsweekenden.....	13
D.	Regionale activiteiten	15
E.	Overige activiteiten	19
	Bijlage I: Bestaansrecht.....	20

Postadres: Postbus 13012
3507 LA Utrecht

Informatie- en advies: 0900 - 233 41 41 (15 cpm, inhoudelijke informatie en advies)
op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9:00 tot 11:00 uur
Tijdens de vakantie alleen op dinsdag en donderdag.

Algemene vragen info@achterderegenboog.nl

Website www.achterderegenboog.nl

Forum www.achterderegenboog.nl/forum

I. Woord vooraf

We kijken in dit jaarverslag van 2011 terug op belangrijke stappen die Stichting Achter de Regenboog (AdR) het afgelopen jaar, met het oog op de toekomst, heeft gezet.

De regionalisatie die in 2010 is ingezet, heeft in 2011 verder vorm gekregen. Trots opende regiocoördinator Esther Pross de deuren van Steunpunt Oost. Met de komst van Oost zijn er in 2011 formeel vier regionale steunpunten: Noord, West, Oost en Zuid.

Het werken aan de nieuwe structuur van regionalisatie, in samenspraak met de bij AdR betrokken rouwprofessionals, is een intensief proces, dat aandacht vraagt en tijd nodig heeft. Voor de rouwprofessionals en vrijwilligers houdt het werken in de nieuwe opzet een verandering van rollen, taken en verantwoordelijkheden in.

Dit jaar vond voor het eerst weer een landelijke Achter de Regenboog vrijwilligersdag plaats. Het werd een stralende en drukbezochte dag met interessante lezingen en veel ruimte om elkaar te ontmoeten. We namen afscheid van twee bestuursleden en verwelkomden nieuwe enthousiaste vrijwilligers. Ook vond deze dag de première plaats van een film die een mooie impressie geeft van een AdR kinderweekend. Het filmpje dat JVTV omniëet voor de stichting maakte, is te zien op onze website.

De aanpassingen aan de website en het forum lijken vruchten af te werpen. Na een dip in de jaren daarvoor, zijn de bezoekersaantallen in 2011 toegenomen! Dit geldt zowel voor het aantal bezoekers van de website als voor het forum. Ook is er een stijgende lijn in het aantal vragen bij onze informatie- en advieslijn. De verhoogde zichtbaarheid van de Stichting draagt hier natuurlijk aan bij.

Dankzij donaties en giften en de inzet van enthousiaste vrijwilligers zijn er lotgenotenactiviteiten in verschillende regio's georganiseerd. In dit jaarverslag geven de regiocoördinatoren u een inkijkje in deze activiteiten. Tot slot: Onze financiële situatie is stabiel. We zijn blij met het verkregen CBf Keurmerk dat transparantie waarborgt en fondsen, bedrijven en donateurs de garantie biedt dat het geld dat zij doneren goed besteed wordt.

Geïnspireerd door de positieve ervaringen van het afgelopen jaar gaan we ons in 2012 nog meer richten op het verhogen van de zichtbaarheid van Achter de Regenboog. Ook het herstellen van oude samenwerkingsrelaties en het aangaan van nieuwe samenwerkingen zal komend jaar meer aandacht krijgen. Om het werk van Achter de Regenboog mogelijk te maken, is er geld nodig. Van belang in 2012 is ten slotte het aantrekken van nieuwe vrijwilligers die genoemde aandachtspunten kunnen helpen realiseren.

We zetten gezamenlijk onze schouders eronder, zodat we met hulp van fondsen, bedrijven en donateurs, nog meer kinderen, jongeren en ouders die te krijgen of hebben (gehad) met het verlies van een dierbaar familielid, op weg kunnen helpen.

Namens het bestuur van Stichting Achter de Regenboog,
Yolant Vermeulen, voorzitter

II. Beleidsvisie

A. Missie

Stichting Achter de Regenboog (AdR) ondersteunt kinderen en jongeren bij het verwerken van het overlijden van een dierbare, zodat deze gebeurtenissen geen belemmering vormen om een gezond volwassen bestaan op te bouwen. De stichting ontplooit en initieert activiteiten die het verwerken van het verlies stimuleren.

B. Doelstellingen

Om de missie te realiseren heeft de stichting zich de volgende concrete doelstellingen gesteld:

- De stichting realiseert lotgenotencontact-activiteiten om kinderen, jongeren en gezinnen daadwerkelijk te helpen bij hun verliesverwerking.
- De stichting faciliteert digitaal lotgenotencontact voor kinderen en jongeren bij het (verder) invullen van hun verliesverwerking.
- De stichting geeft informatie en advies over verliesverwerking met kinderen en jongeren.
- De stichting werkt samen met anderen/derden om het belang van verliesverwerking met kinderen en jongeren verder aandacht en invulling te geven.
- De stichting heeft een regie- en doorverwijsfunctie om de vele inhoudelijke vragen die bij de stichting binnen komen op de juiste plaats te krijgen en invulling/opvolging te laten geven.

C. Doelgroepen

Het werk van de stichting is gericht op de volgende doelgroepen:

- Direct:
 - Kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 18 jaar die met het overlijden van een dierbare te maken hebben (gehad);
 - Ouders en verzorgers van deze kinderen en jongeren;
- Indirect:
 - Professionals: leerkrachten, hulpverleners en andere mensen die beroepshalve of in de privé-situatie met kinderen en jongeren te maken hebben;
 - Specialisten: mensen die rouwbegeleiding als beroep hebben;
 - Het brede publiek.

D. Activiteiten

Om de doelen van de stichting te verwezenlijken worden diverse activiteiten georganiseerd door de stichting. De hoofdactiviteiten zijn:

- Lotgenotencontact
 - Regionale kinderveekenden en dagen
 - Regionale gezinsweekenden en dagen
 - Digitaal lotgenotencontact via het Forum
- Informatievoorziening en advisering
 - Website
 - Informatie & Advieslijn lijn (0900 2334141)
- Doorverwijzing/regie
 - Inhoudelijke vragen/advies/diensten naar door de AdR erkende rouwprofessionals
 - 'Overigen' naar andere relevante partijen
- Overigen
 - Ondersteunen wetenschappelijk onderzoek
 - Samenwerken met gelijkgestemde goede doelen

In het hoofdstuk *Activiteiten en producten in 2011* worden deze activiteiten uitgebreid beschreven en wordt ook uitgelegd wat er op dit gebied is gebeurd.

III. Organisatie

Toen de stichting in 1993 startte, was het een kleine organisatie geleid door de oprichtster. De organisatie is in de loop der jaren sterk gegroeid: er is een grote groep mensen bij betrokken geraakt en het aantal producten en diensten is sterk uitgebreid. Hierdoor werd ook een andere organisatiestructuur noodzakelijk.

De stichting is een vrijwilligersorganisatie. Er is veel kracht en kwaliteit bij de vrijwilligers om de doelen van de stichting vorm te geven. Daarnaast is op sommige punten de ondersteuning en inzet van betaalde mensen nodig: het inhuren van externe deskundigheid (bijvoorbeeld juridische, financieel-administratieve, salarisadministratieve deskundigheid).

A. Bestuur

Het bestuur bestaat uit vrijwilligers, het is beleidsbepalend en voorwaardenscheppend. Er worden ook veel uitvoerende werkzaamheden door het bestuur gedaan. Het streven is om deze werkzaamheden in de toekomst te delegeren.

Statutair benoemt het bestuur haar eigen leden (co-optatie).

Begin 2011 bestond het bestuur uit de volgende leden:

- Dhr. Harold van de Crommert (voorzitter)
- Dhr. Erik de Gier (penningmeester)
- Dhr. Kay Schoenmaker (secretaris)
- Dhr. Kees Elzinga
- Mw. Yolant Vermeulen
- Mw. Els Witteveen

In de loop van 2011 hebben Kees Elzinga en Harold van de Crommert afscheid genomen. Yolant Vermeulen heeft de taak van voorzitter overgenomen. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door de voorzitter, de penningmeester en de secretaris. Het bestuur komt gemiddeld eens in de zes weken bij elkaar.

B. Fondsenwervingscommissie

De Fondsenwervingscommissie (FWC) bestond in 2011 uit drie actieve leden: voorzitter Joop Joosse, secretaris Ger Vankoolwijk en Coen de Vries (pr en communicatie). De centrale taak van de FWC is het genereren van inkomsten om de doelstelling van stichting Achter de Regenboog te kunnen realiseren. In 2011 heeft de FWC vijf vergaderingen belegd. Daarvan zijn door de secretaris verslagen gemaakt, die de commissieleden en het bestuur zijn aangeboden.

Via gedigitaliseerde inschrijvingsformulieren van fondsen en/of via TNT, ondersteund door kwalitatief goed PR-materiaal en diverse documenten zoals actuele financiële overzichten, werden de aanvragen verzonden en konden de geplande activiteiten, de kosten van de website, de A&I hulplijn en indirecte kosten, gedekt worden.

In 2011 zijn er zeventien fondsen aangeschreven, hiervan zijn negen aanvragen gehonoreerd. Tevens verleende de commissie medewerking bij initiatieven van particulieren en organisaties die contact zochten met de stichting.

We kunnen vaststellen dat 2011 net als 2010 wat Fondsenwerving betreft, een succesvol jaar is geweest. De gestructureerde aanpak en de ervaringen van de commissieleden bij het benaderen van fondsen, heeft zijn vruchten afgeworpen. De ingeslagen weg om de uitvoering van fondsenwerving in eigen beheer te houden is een juiste gebleken. Actief blijven, is hard nodig waarbij we ons terdege realiseren dat we niet de enige zijn die zich op deze markt begeeft.

De leden van de fondsenwervingcommissie zijn eind 2011 gestopt met hun werkzaamheden. Dit was van te voren aangekondigd, maar helaas hebben we niet meteen vervanging kunnen regelen. Werving van nieuwe vrijwilligers voor de FWC is urgent omdat dit werk ook komend jaar moet worden gecontinueerd, wil de stichting Achter de Regenboog haar doelstelling ook de komende jaren bereiken.

C. Vrijwilligers

Als professionele vrijwilligersorganisatie draait de stichting natuurlijk op vrijwilligers. Deze vrijwilligers begeleiden de kinder- en jongerenweekenden, bemensen de informatie- en advieslijn, bemensen stands, geven voorlichting, helpen bij diverse projecten, doen allerlei hand en spandiensten en bemensen het bestuur.

Alle vrijwilligers hebben een vrijwilligerscontract gesloten met de stichting. Gezien het karakter van het werk dat de vrijwilliger doet, is elke vrijwilliger verplicht een Verklaring Omtrent Gedrag (ook wel 'verklaring van goed gedrag' genoemd) te overleggen.

Bij de oprichting in 1993 werkten er een tiental vrijwilligers voor de stichting. Vijf jaar later waren dat er rond de vijftig. Weer vijf jaar later waren dat er rond de zeventig.

In 2011 is hard gewerkt aan een update van de vrijwilligersadministratie. Daardoor hebben we nu weer een actueel beeld en weten we van onze vrijwilligers voor de stichting (willen) doen.

Dit jaar vond voor het eerst weer een landelijke Achter de Regenboog vrijwilligersdag plaats. Het werd een stralende en drukbezochte dag met interessante lezingen en veel ruimte om elkaar te ontmoeten. We namen afscheid van 2 bestuursleden en verwelkomden nieuwe enthousiaste vrijwilligers. Ook vond deze dag de première plaats van een film die een mooie impressie geeft van een AdR kinderweekend. Het filmpje dat JTV omniëet voor de stichting maakte, is te zien op onze website. Onder het genot van een drankje en hapje werd deze geslaagde dag afgesloten.

In het begin van 2011 hadden wij 107 vrijwilligers er zijn er 28 bijgekomen en 17 gestopt (vanwege verhuizing, verandering van persoonlijke omstandigheden etc.). Aan het einde van 2011 hadden wij 118 vrijwilligers.

D. Artsen

De stichting werkt al jaren met artsen die eveneens op vrijwillige basis, tijdens de kinder- en gezinsweekenden medische vragen beantwoorden van kinderen en jongeren. De kinderen en jongeren blijven na een overlijden vaak zitten met allerlei (ook veel medische) vragen.

Tijdens een kinder- en jongerenweekend hebben ze eindelijk de tijd om deze vragen te stellen en is er de rust om er net zolang over te spreken tot het antwoord helemaal duidelijk is. In 2011 waren er 20 artsen die oproepbaar waren voor dit werk.

E. Regio's

De stichting heeft het concept van regionalisering in 2011 verder vorm en inhoud gegeven. Er waren in 2010 al drie regio's opgericht. In 2011 is daar Steunpunt Oost (Gelderland e.o.) bijgekomen. Er zijn vier regionale steunpunten: regio Noord (Drenthe, Groningen en Friesland), regio Zuid (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg), regio West (Noord, Zuid-Holland en Utrecht), regio Oost (Gelderland, Overijssel, Flevoland).

F. Samenwerking

Er is in 2011 minder intensief samengewerkt met andere partijen. Wel zijn er links uitgewisseld en zijn er teksten geschreven voor andere websites zoals bijvoorbeeld voor 'Mind your own life'. Ook is er een samenwerking met de stichting Koninginne Kinderen tot stand gekomen.

G. CBF-certificaat voor kleine goede doelen en ANBI

Als uitgangspunten voor de organisatie van de stichting gelden de criteria van het CBF. De stichting werkt reeds vanaf de zomer 2005 volgens de financiële parameters van het CBF-certificaat en de daarbij behorende criteria. In 2010 heeft de stichting de laatste acties uitgevoerd die nodig zijn het behalen van het CBF-certificaat. In 2011 is dit ook beloond met een erkenning van het CBF.

Sinds januari 2008 merkt de Belastingdienst de Stichting aan als Algemene Nut beoogde Instelling (ANBI). Hierdoor is het mogelijk om fiscaal vriendelijk te schenken aan de stichting.

IV. Jaarrekening 2011

Het werk van de stichting in 2011 is mede mogelijk gemaakt door donaties, giften en schenkingen.

In 2011 kwam in totaal € 55.000 binnen aan donaties, giften en schenkingen. Na aftrek van de kosten voor de werving en beheer / administratie bleef hiervoor bijna € 51.000 beschikbaar voor de doelstellingen van de stichting.

Naast donaties, giften en schenkingen zijn er bijdragen ontvangen van de deelnemers aan de kinderdagen en kinderweekenden. Deze opbrengsten zijn als negatieve lasten verantwoord in de onderstaande tabel. In totaal waren deze opbrengsten ruim € 5.000.

Het werk van de stichting werd gedurende de laatste jaren voor een belangrijk deel mogelijk gemaakt door een aantal grote donaties. In 2011 willen wij specifiek Round Table Mijdrecht vermelden, waarvan wij een bedrag van € 15.000 ontvingen.

Verder ontvingen wij donaties van een groot aantal instellingen, bedrijven en particulieren en vrienden voor het leven van onze Stichting. Het zou te ver voeren om deze allemaal in het verslag te vermelden.

Wij zijn alle gevers zeer erkentelijk voor de door hun gegeven bijdragen.

Voor 2011 resteert een positief resultaat van € 19.131. In 2010 was er een positief resultaat van € 48.266.

Dankzij het positieve resultaat van dit jaar en vorig jaar heeft de stichting een bestemmingsreserve van € 60.000 opgenomen voor het mogelijk maken van toekomstige kinderweekenden en een continuïteitsreserve van € 41.895 opgenomen als waarborg van het voortbestaan van de stichting.

De uitgaven die zijn gedaan zijn onderverdeeld naar de volgende activiteiten en in onderstaand tabel gespecificeerd:

- Voorlichting en advies
- Kinderdagen en kinderweekenden
- Verzorgen van trainingen
- Vrijwilligers

Overzicht van de bestedingen aan de doelstellingen in het boekjaar 2011.

Bestedingen	Werkelijk 2011	Begroot 2011	Werkelijk 2010
Voorlichting en advies			
directe kosten	1.153	12.000	5.793
uitvoeringskosten eigen organisatie	850		1.426
inkomsten Info Advieslijn			-5.000
verkoop voorlichtingsmateriaal e.d.			-134
	2.003	12.000	2.085
Kinderweekenden			
directe kosten	18.170	33.000	17.133
uitvoeringskosten eigen organisatie	2.546		1.426
kostenbijdrage deelnemers	-5.270		-6.950
	15.446	33.000	11.609
Trainingen			
directe kosten	11.670	5.500	3.358
uitvoeringskosten eigen organisatie	850		713
kostenbijdrage deelnemers	-700		
	11.820	5.500	4.071
Vrijwilligers			
directe kosten			
uitvoeringskosten eigen organisatie	2.123		1.784
	2.123	0	1.784
Totaal bestedingen aan doelstellingen	31.392	50.500	19.549

In de jaarrekening 2011 is de complete financiële verantwoording opgenomen. Deze jaarrekening kan door geïnteresseerden bij de stichting worden opgevraagd.

V. Plannen voor 2012

Om de continuïteit van de Stichting te realiseren heeft het bestuur een beleidsplan 2010-2012 geschreven. Afgeleid daarvan wordt ieder jaar een jaarplan gemaakt met bijbehorende begroting. We gaan door op de ingeslagen weg. In 2012 ligt de focus – naast de reguliere activiteiten - op onderstaande interne en externe beleidsdoelen.

- Regionalisering formaliseren met behulp van een contract
- Stabiele bestuurssamenstelling en tijdige opvolging
- Het aantrekken van vrijwilligers voor fondsen- en donateurwerving, en communicatie
- Het verhogen van de zichtbaarheid van Stichting Achter de Regenboog, ondermeer via de inzet van sociale media
- Het herstellen van oude samenwerkingsrelaties en aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden
- In 2013 bestaat St Achter de Regenboog 20 jaar; we gaan ons in 2012 voorbereiden op het vieren van dit jubileumjaar

VI. Activiteiten en producten in 2011

Om de doelen van de stichting te verwezenlijken worden diverse activiteiten ontplooid door de stichting. Hieronder worden deze één voor één kort toegelicht en wordt verteld wat er op dat gebied in 2010 is gebeurd.

A. Informatie en advieslijn

Bij de informatie- en advieslijn kan iedereen terecht met vragen over rouw bij kinderen en jongeren. Men kan ook om advies vragen bij de begeleiding van kinderen en jongeren tijdens of na een persoonlijk verlies. Er zijn heel wat mensen die hiervan gebruik maken. Vooral ouders die voor het eerst geconfronteerd met een overlijden van een gezinslid, zitten met allerlei vragen, waarmee zij worstelen. Een overgebleven ouder heeft vaak genoeg aan zijn/haar eigen rouw en is niet altijd in staat daarnaast nog adequaat met het verdriet of de boosheid van de andere gezinsleden om te kunnen gaan.

Ook veel hulpverleners (o.a. maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, artsen, vrijwilligers van de terminale thuiszorg, mensen van voogdij-instellingen) en mensen werkzaam in het onderwijs (leerkrachten, interne begeleiders) en/of de kinderopvang (peuterleidsters) maken dankbaar gebruik van dit laagdrempelige aanbod.

Het overlijden van een ouder roept vaak veel onzekerheid op bij mensen die te maken krijgen met rouwverwerking van kinderen en jongeren. Ook blijken hulpverleners vaak niet specifiek genoeg hiervan op de hoogte te zijn.

Mensen laten vaak merken hoezeer ze het op prijs stellen dat er naar hen geluisterd wordt, dat er iemand met kennis van zaken spreekt en luistert en dat ze met een paar adviezen of soms door alleen een luisterend oor weer verder kunnen gaan.

Soms wordt er heel concreet om een hulpverlener in de buurt gevraagd omdat er meer nodig is voor iemand die erg getroffen is door een verlies.

De doelstelling van de informatie- en advieslijn sluit aan bij de hierboven genoemde situatie:

- het geven van concrete adviezen en informatie toegespitst op de individuele situatie van het kind zodat escalaties voorkomen kunnen worden. Dit heeft een belangrijke preventieve werking.
- Het emotioneel ondersteunen van de beller
- Het doorverwijzen naar een aangewezen hulpverlener indien telefonisch advies onvoldoende is.

Werkwijze

Op dit moment werken negen enthousiaste vrouwen mee om de informatie- en advieslijn zo goed mogelijk vorm te geven, 4 dagen per week van 9 tot 11 uur. Zij krijgen tweemaal per jaar supervisie van 2 professionals, die hen ook getraind en ingewerkt hebben en die ook als vrijwilliger meedraaien.

Tijdens de schoolvakanties wordt er minder frequent gebeld; de informatie- en advieslijn is dan ook minder uren geopend. Vooral in juli en december zijn er minder bellers.

Resultaten

Er belden 176 mensen in 2011 naar de lijn. Dit is een stijging van 16,5 % ten opzichte van 2010. Meestal werd er gebeld door een moeder (59 keer) en 44 keer is er door een hulpverlenende instantie/huisarts gebeld. Familie, vrienden en leerkrachten hebben 37 keer gebeld en er werd 15 keer door vaders gebeld. Er waren nog 21 overige bellers.

De aard van de gesprekken is vooral adviserend, waarbij voorlichting en ondersteuning belangrijk waren. Er is 93 keer sprake van doorverwijzing geweest.

Er wordt vanuit het hele land gebeld, maar vooral vanuit Noord- en Zuid Holland en Utrecht.

De mensen kennen de stichting veelal door internet, maar ook vanuit de hulpverlening of het ziekenhuis, die met het advies komen om de stichting te raadplegen. Verder is de stichting ook bekend door mond op mond reclame of via andere kanalen.

Het aantal bellers is het afgelopen jaar toegenomen. Ook wordt de website intensief bezocht en er wordt ook gemaïld. Hierbij gaat het dan vaak om wat minder complexe vragen die ook een eenduidig antwoord krijgen. Er blijft de behoefte bestaan aan een persoonlijk gesprek, waarin de beller allereerst een luisterend oor krijgt en ook een meer op de persoon en situatie gericht antwoord. Vaak geven de bellers aan dat ze zich enorm gesteund voelen of net weer een beetje meer moed hebben gekregen om door te gaan. Dit is ook voor de vrijwilligers een enorme stimulans om dit werk met toewijding te blijven doen!

Vrijwilligers

In 2011 werkten er in totaal 9 opgeleide vrijwilligers mee, naast 2 begeleidende rouwprofessionals die ook, als dat nodig is, als vrijwilliger mee draaien. In 2010 zijn er 5 nieuwe mensen (vrouwen) bijgekomen, en ook zij zijn opgeleid: ze hebben vier dagdelen theoretische en praktische training ontvangen. Vervolgens hebben ze als een soort stage minimaal 2 ochtenden met een ervaren vrijwilliger meegelopen. En daarna hebben ze 2 keer zelfstandig gewerkt aan de telefoonlijn, waarbij een ervaren telefoonmedewerker als achterwacht functioneerde en hen na afloop feedback gaf, hen emotioneel ondersteunde en waarbij eventuele vragen nog aan bod konden komen. Zo is er een geleidelijke opbouw om uiteindelijk geheel zelfstandig te kunnen functioneren.

Om ervoor te zorgen dat de medewerkers van de I&A lijn goed gekwalificeerd blijven hebben ze in 2011 2 maal meegedaan aan intervisie van een dag onder begeleiding van 2 rouwprofessionals. Deze dag wordt als een enorme verrijking ervaren door alle medewerkers. De groep ervaart dan veel verbinding met elkaar, ook omdat er ruimte geboden wordt aan de persoonlijke beleving van ieder. Daarnaast worden telefoongesprekken geoefend aan de hand van een casus, die soms door een van de medewerkers zelf is aangedragen. In een warme, veilige en open sfeer wordt feedback op elkaar gegeven. Verder wordt de deskundigheid blijvend bevorderd door een specifiek onderwerp te behandelen, waarbij vaak literatuur van tevoren wordt bestudeerd. De vrouwen gaan dan weer geheel geïnspireerd terug naar huis om dit mooie werk weer met hernieuwde motivatie te doen!

B. Website en forum

Al vele jaren heeft de stichting een website met daaraan gekoppeld een forum. We merken dat deze druk bezocht worden.

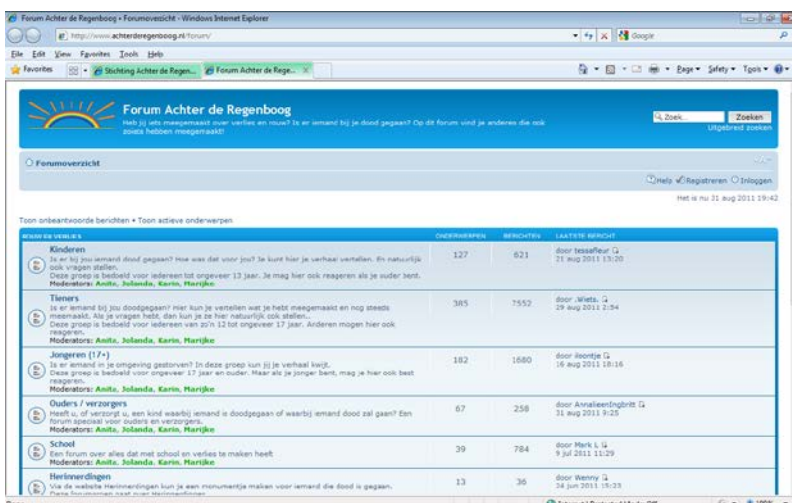
Website

Via de website kan men informatie raadplegen en diverse brochures aanvragen bij de stichting. In 2010 is de website helemaal vernieuwd. De oude website is opgeschoond en er is een nieuwe menu-structuur gekomen. Er zijn meer documenten toegevoegd om direct te downloaden. Ook komen de mogelijkheden voor ondersteuning door sponsors duidelijker naar voren.

Forum

Op het internetforum schrijven kinderen en jongeren over wat er gebeurt is rondom het overlijden van een naaste (een ouder, broer of zus, vriend(in), e.d.) en hun gevoelens hierover. Dit kunnen ze anoniem doen, waardoor het forum laagdrempelig is. Ze stellen elkaar vragen en zoeken herkenning bij elkaar. Dit kan kort na het overlijden zijn maar ook vele jaren later. Zelf gemaakte gedichten nemen een ruime plaats in op het forum. Op het forum komen ook jongeren die

problemen in de rouwverwerking hebben en berichten plaatsen waarin ze praten over doodswensen, automutilatie of eetproblemen. Hiernaast is er ook ruimte voor luchtige zaken zoals woordspelletjes of verwijzingen naar muziek. Naast de bezoekers die berichten plaatsen op het forum is er een nog veel grotere groep bezoekers die (nog) niet op het forum schrijven, maar er wel op lezen.

Vrijwilligers

Begin 2011 was er een groep van 4 vrijwilligers die zich inhoudelijk met de berichten op het forum bezig houden. Het bleek dat we op zoek moesten naar meer vrijwilligers om het rooster

rond te krijgen (m.n. in tijdens vakantieperiode bleek dit een probleem te zijn). Eind 2011 is de groep vrijwilligers uitgebreid naar 6 personen. Verdere uitbreiding van het aantal vrijwilligers is op dit moment niet gewenst om alle vrijwilligers voldoende betrokken te houden.

Om de beurt heeft één van de vrijwilligers een halve maand de verantwoording over het forum. Hiernaast is er een achterwacht die een eerste aanspreekpunt is voor overleg. Zij kan de verantwoordelijke ondersteunen in het reageren op de berichten. De verantwoordelijke kijkt iedere dag op het forum en reageert zo nodig op berichten. Uitgangspunt hierbij is dat het forum een lotgenotencontact is. Beheerders reageren niet als hulpverleners en gaan niet doorvragen op de problematiek. De bezoekers van het forum blijken goed op elkaars vragen te kunnen reageren en elkaar te ondersteunen. Beheerders kunnen wel doorverwijzen naar hulpverleners en in algemene bewoording reageren op de vragen van de forum bezoekers. Vragen van ouders worden wel bijna altijd door een van de forumbeheerders beantwoord. Het forum is niet bestemd voor lotgenoten contact tussen de ouders (wel voor vragen over de rouwverwerking van hun kinderen). Hiernaast is het de taak van de forumbeheerders om nep-berichten, spam, e.d. van het forum te halen. Naast de vrijwilligers die inhoudelijk met het forum bezig zijn is er een medewerker die voor technische kant van het forum zorgt en is er een bestuurslid voor organisatorische vragen.

Er zijn in 2011 drie bijeenkomsten voor de medewerkers van het forum geweest. Bij deze bijeenkomsten werden de organisatorische kanten van het forum besproken, was er intervisie aan de hand van casussen, was er inhoudelijk verdieping aan de hand van een presentatie van een van de medewerkers over rouw en werden nieuwe medewerkers ingewerkt op het forum.

Resultaten

Na een aantal jaren minder bezoekers is het aantal bezoekers weer sterk aan het stijgen. Dit heeft vermoedelijk te maken met het toenemen van de activiteiten van de stichting en de actieve regio's. In 2011 zijn er in totaal 217.625 bezoekers op de website geweest. Zij hebben in totaal 1.512.737 pagina's bezocht. Dit is bijna drie keer zoveel als het jaar daarvoor.

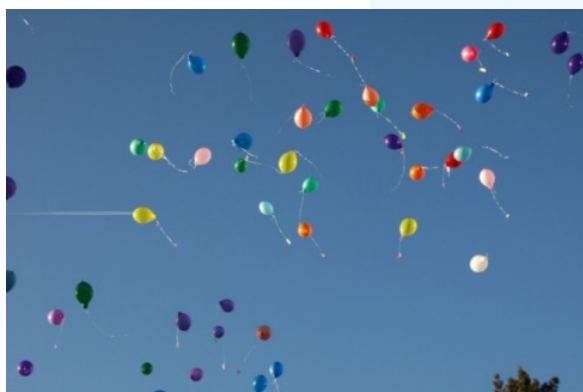
Na een dip in het aantal bezoekers en berichten bij het forum in 2010, is het aantal in 2011 weer toegenomen. In 2011 zijn er 213 nieuwe gebruikers geregistreerd. In totaal zijn er 150 onderwerpen "gestart" op het forum, en totaal zijn er 527 berichten geplaatst. Het aantal malen dat berichten bekeken worden ligt vele malen hoger. Het aantal berichten en de inhoud van de berichten maken wel duidelijk dat het forum zeker in een behoefte voorziet.

C. Kinder- en gezinsweekenden

Sinds de regionalisering worden de kinder- en gezinsweekenden georganiseerd vanuit de regio's. Onder het kopje "regio's" volgt dan ook meer informatie over de georganiseerde weekenden. Hier wordt alleen de algemene informatie gegeven.

Kinderweekend

De stichting organiseert jaarlijks een aantal kinderweekenden. De weekenden zijn voor kinderen en jongeren van 6 tot 18 jaar die een verlies in het gezin of de nabije omgeving hebben meegemaakt en hier graag met lotgenoten over willen praten. Hier kunnen de kinderen en jongeren elkaar in groepjes van 4-7 leeftijdgenoten onder deskundige begeleiding ontmoeten. Naast het delen van het verlies met lotgenoten is het goed om te ervaren dat niet alleen zij, maar ook andere jongeren een verlies hebben meegemaakt. Naast praten wordt er veel gewerkt met creatieve middelen. Dit sluit aan bij de manier waarop de kinderen en jongeren zich uiten. Er is ook ruimte in het programma voor ontspanning.

Met de allerkleinsten (vanaf ± 6 jaar) wordt er veel getekend, verhalen verteld, geknutseld en een beetje gepraat. Willen de kleintjes praten dan is hier (veel) ruimte voor. Alles wat tijdens het weekend wordt gemaakt komt in een map die de kinderen mee naar huis kunnen nemen en thuis nog eens in kunnen kijken of in kunnen werken. Naarmate de kinderen ouder zijn (vanaf ± 8 jaar), staat het praten centraler.

Parallel aan het kinderweekend kunnen ouders en verzorgers meedoen aan een ouderprogramma op zondag. Het ouderprogramma accentueert de ouderrol in verliessituaties. Ouders en verzorgers krijgen informatie over kinderen en rouw, maken kennis met enkele werkvormen uit het kinderprogramma en tot slot is er ruimte voor specifieke vragen rondom de opvoeding. Dit ouderprogramma vindt plaats op een andere locatie dan waar de kinderen verblijven.

Een half jaar na het weekend kunnen alle betrokkenen elkaar ontmoeten op de terugkomst dag. Ook hier kunnen weer ervaringen en emoties worden uitgewisseld.

Gezinsweekend

Sinds enige tijd organiseert de stichting ook gezinsweekenden met kinderen tussen 6 en 18 jaar die in het gezin een verlies door de dood hebben meegemaakt. Het doel van een gezinsweekend is net als bij de Regenboogdagen dat kinderen, jongeren en de ouders of opvoeders elkaar ontmoeten als lotgenoten. Het gezin als systeem staat centraal in dit weekend.

In groepen van ongeveer zes leeftijdsgenoten delen de kinderen op verschillende manieren het verlies met elkaar. Ook de ouders delen met elkaar ervaringen. In het programma voor de ouders staat de rol als opvoeder en hoofd van het gezin in verliessituaties centraal. Sommige programmaonderdelen zijn met kinderen en ouders samen.

Voor de lotgenotenweekenden is in de loop der jaren een draaiboek ontwikkeld met zorgvuldig op elkaar afgestemde activiteiten die, afwisselend gericht op ontspanning en rouwverwerking, één geheel vormen.

De lotgenotenweekenden worden over het algemeen heel positief beoordeeld door ouders en kinderen. De kinderen vinden met name de kaarsceremonie indrukwekkend en het werken in kleine groepjes heel fijn. De ouders melden nog wel eens dat ze het ouderprogramma wat aan de korte kant vinden omdat ze eigenlijk ook tijd zouden willen hebben voor hun eigen verhaal. Door het organiseren van gezinsweekenden komen we aan deze wens tegemoet.

D. Regionale activiteiten

Noord (Groningen, Drenthe en Friesland)

“Een dag delen bij en met jullie kan voor veel kinderen en hun ouders van betekenis zijn !” citaat moeder die mee heeft gedaan aan de gezinsdag in 2011.

Het Steunpunt Groningen bestaat sinds 2005. Het bestaat op dit moment uit drie ‘bestuursleden’ en 12 vaste vrijwilligers. In 2010 is Ellen Nijland gestopt met het kernteamwerk en Jacobien van der Laan en Elly Voorintholt zijn doorgedaan als kernteam. Intussen noemen wij onszelf het regionaal bestuur. Aangezien wij sinds mei 2010 geen rouwprofessional meer hadden, heeft eind 2010 en begin 2011 in het teken gestaan van het zoeken van een nieuwe rouwprofessional. Die is gevonden in de persoon van Janette Camphuisen.

In mei 2011 is een gezinsdag georganiseerd. Het was moeilijk om genoeg aanmeldingen binnen te krijgen. Er waren 7 kinderen en 5 ouders. De dag was een groot succes. Een moeder schrijft over deze dag: “Ik ben beter gaan begrijpen hoe mijn jongste zoon rouwt, waardoor ik meer oog heb voor de momenten dat hij met me deelt. Voor deze dag maakte ik me ongerust en dacht soms dat hij niet bezig was met het overlijden van zijn vader. Voor

beide jongens geldt dat ze hun eigen verhaal hebben kunnen doen, zonder rekening met elkaar of mij te hoeven houden. In onze gesprekken aan de keukentafel lijkt er meer ruimte te zijn voor de verschillen ; ik doe het zo, hoe doe jij het?"

In september zijn we meteen gestart met het organiseren van een nieuwe lotgenotenactiviteit die zal waarschijnlijk in september 2012 plaatsvinden.

In overleg met alle vrijwilligers is dit jaar gekozen om te werken met zogenaamde sleutelfiguren. Iedere vrijwilliger zoekt zelf contact (in zijn netwerk) met organisaties die te maken hebben met kinderen die eventueel behoefte zouden kunnen hebben aan lotgenotencontact, omdat zij iemand hebben verloren door de dood. De sleutelfiguren nemen meerdere keren contact op met zo'n organisatie zodat het steunpunt Achter de Regenboog echt een gezicht voor ze krijgt en zij eerder gaan verwijzen. Dit is ingezet voor het werven van meer kinderen/ jongeren voor de lotgenotenactiviteiten. Het maakt dat het team actief is en zich (nog) verantwoordelijker voelt voor de taak waar we met zijn allen voor staan.

In november van dit jaar hebben we als steunpunt Groningen een actieve rol gehad bij het vieren van Allerzielen door Yarden Groningen. Voor alle gasten was het mogelijk om een kaars te versieren met bijenwas of een gedichtje te schrijven. Men was zeer positief en voor het volgende jaar zijn we weer uitgenodigd.

Er is een facebook-pagina aangemaakt zodat we ook via de sociale media bereikbaar zijn.

Een aantal vrijwilligers heeft een standje bemand namens Achter de Regenboog tijdens een open dag van een begrafenisonderneming in het noorden van het land.

Via de beursvloer die eens in de twee jaar georganiseerd wordt zijn contacten gelegd met het Alpha-college. Tijdens dit evenement worden er matches gemaakt tussen vrijwilligersorganisaties en bedrijven. Wij verzorgen een lezing voor taalcoaches van het Alpha-college die zich bezig houden met integratie van buitenlanders in Groningen. Het Alpha-college verzorgt voor AdR een cursus sociale media.

Aangezien het landelijk bestuur van stichting achter de Regenboog dit jaar via sponsors heeft gezorgd voor de financiële middelen voor het kunnen organiseren van de lotgenoten activiteiten, is er minder aandacht gegaan naar het zoeken van sponsors. Hierdoor kan de aandacht van de vrijwilligers ook echt gaan naar daar waar de aandacht nodig is: de kinderen/ jongeren/gezinnen.

West (Zuid- en Noord-Holland, Utrecht)

In 2011 is regio West van Stichting Achter de Regenboog weer actief geweest met een terugkomdag van het kinderweekend van 2010 en met een nieuw kinderweekend.

De terugkomdag was in april en de kinderen waren blij elkaar weer te ontmoeten en konden de film bekijken die in het kinderweekend van 2010 was gemaakt door JVTV en konden weer bijpraten met hun groepsgenoten. In de middag hebben we een gezamenlijk spel gedaan. Uit mailtjes na dit weekend begrepen wij dat juist op de terugkomdag veel afspraken tot stand waren gekomen zoals weekendjes logeren bij elkaar en zelfs op Texel bij elkaar komen, maar ook shoppen in Amsterdam. Niet alleen de kinderen, ook de ouders hielden er (lotgenoten)contact aan over.

Het nieuwe kinderweekend werd georganiseerd in november 2011. Aan dit weekend deden 29 kinderen mee in de leeftijd van 8 – 18 jaar. De kinderen werden in 5 groepjes ingedeeld en de activiteiten vonden plaats in die groepjes en soms met z'n allen bij elkaar.

Achter de Regenboog Regio West keerde terug bij dezelfde kampeerboerderij Het Zwaluwnest in Ter Aar. De kinderen en jongeren waren samen met hun ouders zo vroeg gearriveerd dat het programma een half uur eerder kon starten. Ondanks deze tijdswinst leek ook dit kinderweekend te kort.

Het kinderweekend was heel intensief en de deelnemers hebben heel veel ervaringen en gevoelens kunnen delen met elkaar, samen geknutseld en samen gespeeld.

Het buitenterrein rondom de kampeerboerderij was behoorlijk verbeterd waardoor we nog beter gebruik konden maken van allerlei faciliteiten en mogelijkheden – met name de kinderboerderij, de kalfjes en de speeltuin bleken erg populair. Het voetbalveld was helaas wel wat drassig, maar de nieuwe trampoline maakte erg veel in bewegingszicht goed.

Het was weer een prachtig weekend waar veel verbinding tot stand is gekomen en de kinderen herkenning bij elkaar hebben gevonden. Ook tijdens het ouderprogramma van de zondag hebben de ouders verbinding met elkaar kunnen maken.

Dit kinderweekend werd mogelijk gemaakt door Kinderpostzegels Nederland. We zijn ook dank verschuldigd aan Albert Heyn XL Hoofddorp voor het doneren van een aanzienlijk deel van de boodschappen; Autobedrijf Hoeke/Nissan in Hoofddorp voor het ter beschikking stellen van een busje voor de boodschappen. Aad Knijnenburg voor het zware kwaliteit landbouwzeil voor de kwaadmuur; De Valk Art Supplies in Dordrecht voor korting op de klei. Vrienden, burens en familie van de familie de Jongh uit Heukelum hebben gezorgd voor de knuffels van dit kinderweekend. De herinneringsmap die de kinderen krijgen na het kinderweekend is deels gesponsord door Multicopy Forepark.

In 2011 is er weer een aantal nieuwe enthousiaste vrijwilligers bijgekomen, sommigen daarvan konden ook al aan de slag in het kinderweekend van november, sommigen moesten de training nog volgen en hebben dat gedaan in het voorjaar van 2012. Wij hopen die vrijwilligers op de vrijwilligersdagen en in de komende kinderweekenden weer te kunnen ontmoeten.

Het kernteam is bezig met opslagruimte te zoeken voor de spullen die tijdens het kinderweekend worden gebruikt, uiteraard zo goedkoop mogelijk! Tot nu toe is dat nog niet gelukt.

Gelukkig is de wachtlijst van kinderen van regio Noord- en Zuid Holland en Utrecht behoorlijk geslonken. Fijn dat er nu eindelijk na jaren plek was voor bijna iedereen.

Zuid (Brabant, Limburg en Zeeland)

In januari 2011 starten we groots met een gezinsweekend in de Oisterwijkse bossen. Iedereen vindt het spannend. We zijn nog niet lang bezig in deze regio. Dit is onze eerste grote activiteit en er zijn een flink aantal nieuwe vrijwilligers die nu meegaan. Bovendien hebben de oude vrijwilligers nog niet eerder een gezinsweekend meegemaakt. Het blijkt een schot in de roos. Ondanks dat het voor iedereen zoeken is naar zijn plek nu de ouders ook bij alle gezamenlijke activiteiten aanwezig zijn, blijkt aan het einde van het weekend dat iedereen het als een meerwaarde heeft ervaren om ook de ouders in een groep erbij te hebben. Op zondagavond na het opruimen vieren we dat we een prachtig weekend hebben gemaakt voor alle aanwezigen. En moe maar voldaan keert iedereen weer huiswaarts.

Uit de evaluaties blijkt dat ook alle deelnemers erg positief oordelen over het gezinsweekend. Een van de ouders doet een flinke donatie voor een volgend weekend.

Bij de organisatie van het weekend kwam er een groot gebrek aan het licht. De coördinator van de regio stond grotendeels alleen voor de organisatie. Dat mocht nooit meer gebeuren. Niet alleen maak je daarmee de voortgang te kwetsbaar, de belasting is voor één persoon veel te groot. Bovendien had deze persoon ook de rol van professional: verantwoordelijk voor alle intakes, keuze van vrijwilligers en hun begeleiding, indeling in groepen, inhoudelijke werkwijze etc. Zij stelde een ultimatum: Alleen doe ik dit nooit meer; er zal versterking moeten komen, anders houdt het hier op.

Gelukkig werd het daarna anders. Er kwam een kernteam bestaande uit de coördinator, drie vrijwilligers en één persoon die graag een bijdrage wilde leveren, maar niet officieel vrijwilliger wilde worden.

Er kwamen voorzichtig nieuwe plannen:

- * Wat als we eens met Stichting Two Tone samen zouden werken gericht op jongeren en een kunstzinnig aanbod?
- * Wat als we ons eens zouden richten op jongvolwassenen?
- * Volgend jaar willen we heel graag weer een gezinsweekend organiseren.

De eerste twee vragen werden voorlopig afgewezen door het bestuur, hoewel ze beide als waardevol werden gezien. De eerste omdat het bestuur niet goed zag hoe bij een samenwerking de eindverantwoordelijkheid over de kinderen goed kon worden geregeld. De tweede omdat het uitbreiden van de doelgroep goed overwogen en in overleg met de andere rouwprofessionals zal moeten plaatsvinden. Dat overleg is zeker iets om op de agenda van komend jaar te zetten.

Na een lezing in Tilburg had de regiocoördinator een gesprek met de directrice van het plaatselijk crematorium over jongeren die zo moeilijk te bereiken zijn en hoe waardevol het voor hen zou zijn om deel te nemen aan een lotgenotenactiviteit. De coördinator vertelde een nieuw idee te hebben. De directrice gaf aan dat als dit idee tot een aanvraag gevormd kon worden en de week daarna op het bureau van de directrice zou liggen, er serieus naar gekeken zou worden. Zo gezegd, zo gedaan, met als resultaat dat het crematorium bereid was tot financiering van deze activiteit.

Vóór de feestdagen in december wisten we dat we in april 2012 een jongerendag gingen organiseren en welke vrijwilligers wilden en konden deelnemen. Goed nieuws dus om het jaar mee te besluiten.

Oost (Gelderland, Overijssel en Flevoland)

Onder bezielende leiding van Esther Pross is steunpunt Oost in 2011 echt uit de startblokken gekomen:

- Steunpunt Oost heeft op 29 januari 2011 zijn opening gehouden in Barchem. Voor de volwassenen was er een lezing, verzorgd door Marinus van den Berg en de kinderen konden onder leiding van kunstenaars en vrijwilligers werken aan een herinneringskastje of herinneringsvaandel. De opening werd verzorgd door leden van theatergroep Hydra. Op ludieke wijze werd een levensboom geplant. De mensen hadden allemaal een beetje aarde meegenomen om de levensboom vanuit alle windstreken te voeden. Het steunpunt kreeg van de Kiwanis Veenendaal een cheque aangeboden van 5000, euro.
- Er zijn verschillende team bijeenkomsten geweest om middels teambuilding met elkaar in gesprek te zijn over wat je wilt en mag verwachten van Steunpunt Oost.
- Aan het einde van het jaar 2011 is er veel tijd en energie is gegaan naar het gezinsweekend dat op 2,3,4 maart 2012 gerealiseerd is.

E. Overige activiteiten

In 2010 hebben wij voor het eerst samengewerkt met de stichting Koninginne Kinderen. Deze stichting organiseert een Koninginnemarkt in Utrecht voor en door kinderen. Aan de kinderen wordt gevraagd een deel van de opbrengst te doneren aan een goed doel (dit jaar was dat Achter de Regenboog). De markt was een groot succes. Wij stonden daar met een standje om informatie over onze activiteiten te geven en verder konden kinderen een kaartje schrijven aan een dierbare. Aan het einde van de dag werden alle ballonnen tegelijkertijd opgelaten.

Bijlage I: Bestaansrecht

Ieder jaar hebben meer dan 6200 kinderen te maken met het verlies van een van hun ouders of een broertje/zusje (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2007). Voor een groot deel van de kinderen is de opvang door de directe omgeving voldoende, ongeveer een kwart heeft meer steun nodig. Bij kinderen die een ouder verliezen, is dit percentage hoger.

Begeleiding bij verliesverwerking van kinderen en jongeren is in Nederland flink in ontwikkeling. Toch zijn landelijke ontwikkeling van kennis, begeleidingsmethodieken, voorlichtingsmateriaal, het organiseren van groepsactiviteiten voor kinderen en zondig verwijzen naar gespecialiseerde hulpverleners nog steeds essentieel om de kwaliteit van deze begeleiding te waarborgen.

De meerwaarde van Stichting Achter de Regenboog in vergelijking met onderwijs-, hulpverleningsinstanties en individuele hulpverleners ligt in haar mogelijkheid om:

- groepsactiviteiten voor kinderen aan te bieden;
- laagdrempelig deskundig advies en informatie te verstrekken;
- via trainingen, onderzoek en voorlichting de deskundigheid over begeleiding van kinderen met rouw te verhogen en verder te ontwikkelen.

Omdat hier op een andere wijze nog niet in wordt voorzien, baseert de stichting haar bestaansrecht op het realiseren van bovenstaande doelen. Ondersteuning aan kinderen die dit behoeven is essentieel omdat:

- kinderen die geen of onvoldoende steun bij hun rouwproces ondervinden, emotionele, gedrags- en/of lichamelijke klachten kunnen krijgen. Soms openbaren deze klachten zich pas op latere leeftijd (zie de ervaringen van stichting Verlaat Verdriet);
- een deel van de kinderen van wie een van de ouders is overleden steun van anderen nodig hebben, omdat de achtergebleven ouder zelf in een rouwproces verwickeld is en daardoor niet altijd in staat is tot het geven van adequate steun aan het kind;
- het een veel voorkomende reactie van de omgeving is om kinderen die een sterfgeval meemaken weg te houden of te ontzien ("beschermen"). Door deze bescherming kan een onnodig gevoel van isolement of eenzaamheid optreden;
- kinderen vaak alleen staan in hun verlieservaring. Het bij elkaar brengen van lotgenoten geeft herkenning en verbondenheid en heeft een positieve invloed op het rouwproces.